

Гаврилiшин А. П., к.ю.н., доцент,
Національний університет ДПС України, м. Ірпiнь, Україна
Матiйко О. О., студентка,
Київський університет права НАН України, м.Київ, Україна

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ПОЛОЖЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЧАСТИНИ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС

27 червня 2014 року Україна підписала Угоду про асоціацію між Євросоюзом та Україною. 16 вересня 2014 року Угода про асоціацію була одночасно ратифікована Верховною Радою та Європейським парламентом.

Ця угода дійсно є найбільш фундаментальним документом з усіх, що колись були укладені Україною, і за своїм обсягом значно перевищує досі чинну Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994 р.), яка має припинити свою дію із набранням чинності Угоди про асоціацію [7, с. 27].

Угода про асоціацію створює якісно новий, поглиблений формат відносин між Україною та ЄС. Вона є унікальним двостороннім документом, який виходить далеко за межі подібних угод, укладених ЄС свого часу з країнами Центральної та Східної Європи. По суті, Угода про асоціацію є найбільш далекосяжною угодою, яку ЄС коли-небудь мав з третьою країною. У цьому розумінні Україна відкриває нову сторінку і для себе, і для двосторонніх контактів ЄС з іншими державами. Вочевидь, що це накладає високу відповідальність на нашу державу. Угода не лише закладає якісно нову юридичну основу для подальших взаємин між Україною та ЄС, а й слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ у державі, передбачаючи широкомасштабну адаптацію законодавства України до норм і правил ЄС [1, с. 52]. Відповідно до Угоди відносини між Україною та ЄС переведені на новий рівень – від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції [1, с. 52].

У свою чергу, економічна інтеграція – це створення поглибленої та всеохоплюючої ЗВТ Україна – ЄС, спрямованої на поступову інтеграцію України до внутрішнього ринку ЄС. ЗВТ Україна – ЄС передбачає лібералізацію торгівлі, як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталу та до певної міри – руху робочої сили [1, с. 53]. Відмінною рисою ЗВТ України – ЄС є комплексна програма адаптації секторальних законодавчих та нормативних актів України (транспорт, енергетика, послуги, сільське господарство тощо) до відповідних стандартів ЄС. Це дозволяє значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі

між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського ринку [1, с. 53].

Імплементация цього розділу Угоди дасть змогу, по-перше, забезпечити більш поглиблене виконання положень Угоди щодо зони вільної торгівлі, оскільки сприятиме зближенню регуляторного середовища України та ЄС, а відтак – усуненню нетарифних торговельних бар'єрів, а по-друге, сприяти інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС та єдиного нормативного простору в переважній більшості секторів економіки та суспільного життя України [1, с. 55-56].

В економічній частині Угода значною мірою базується на системі угод Світової Організації Торгівлі (СОТ), членами якої є і всі країни ЄС (включно із самим ЄС як окремим суб'єктом), і Україна (з 18.05.2008). Водночас Угода про асоціацію набагато ширша за змістом і охоплює сфери, які виходять за межі угод СОТ – вона встановлює принципи політичного співробітництва, кооперації у сфері правосуддя, культури, охорони здоров'я, наближення України до правил ЄС у сферах стандартизації, конкуренції, державних закупівель, захисту прав споживачів [7, с. 27]. Найближчою дуже амбітною економічною метою Угоди є поетапне створення зони вільної торгівлі між усіма державами-членами протягом щонайбільше 10 років з моменту набрання Угодою чинності. Причому положення цього документу застосовуються до торгівлі не лише «матеріальними» товарами, але й послугами, до електронної комерції, а також створення і діяльності підприємств (встановлення правової присутності) на території інших держав-членів. Крім того, положення Угоди поширюватимуться на такі суміжні сфери, як усунення технічних (немитних) бар'єрів у торгівлі, працевлаштування іноземного персоналу, захист прав споживачів, охорона здоров'я тощо [7, с. 27]. Встановлюючи національний режим у сфері торгівлі товарами як загальне правило, Угода, тим не менше, дає країнам – членам право за певних умов запроваджувати захисні заходи (safeguards) для захисту внутрішнього ринку та національного товаровиробника від надмірного імпорту. Так, Україна одержала право на запровадження додаткового мита на імпортовані пасажирські автомобілі, якщо обсяг їх імпорту перевищуватиме граничні показники, зазначені в Угоді, і за умов проведення дослідження ринку та консультацій з ЄС. Серед іншого, в Україні виникають і такі зобов'язання, як зниження імпортного мита на певні види товарів до рівня, передбаченого додатками до Угоди; усунення будь-яких технічних бар'єрів у торгівлі та вимог щодо маркування, що створюють непотрібні перешкоди вільній торгівлі; приведення протягом перехідного періоду (від 1 до 3 років) процедур стандартизації, метрополії, акредитації, оцінки відповідності та ринкового нагляду у відповідність із технічними регламентами та правилами ЄС [7, с. 27].

Крім того, відповідно до Угоди, Україна буде зобов'язана надати європейським країнам національний режим у питаннях створення та діяльності дочірніх підприємств та представництв, а Європейські країни зобов'язуються надати такий самий режим компаніям з України на своїй території. Також очікується значне спрощення процедур ліцензування на осіб, які надають послуги (це стосується, зокрема, і юристів). У зв'язку з прийняттям Угоди ринок очікує підвищення прозорості діяльності Антимонопольного комітету України, зокрема, у питаннях накладення штрафів за порушення, а також усунення надмірних вимог у сфері одержання дозволів на концентрацію (що практично означатиме, передусім, підвищення мінімальних порогів для звернення за таким дозволом [7, с. 27]).

Задля поступової адаптації до нових правил гри та мінімізації негативних наслідків для країни в цілому і тих підприємств, які виявляються неготовими до запровадження змін, сторони передбачили перехідний період, протягом якого Україна поступово приводитиме своє законодавство у відповідність до європейських стандартів. Цей перехідний період у деяких випадках сягає 10 років.

Угода покликана перебудувати економіку України та вивести її на якісно новий – європейський рівень, підвищити конкурентоздатність продукції українських виробників та відкрити для них ринки Європи, а для європейських компаній – український ринок [7, с. 27]. Водночас виконання Угоди вимагатиме масштабних змін в українському законодавстві, інакше вона залишатиметься здебільшого збіркою рекомендацій, оскільки містить не так багато норм прямої дії – вона, скоріше, пропонує алгоритм дій, тобто є рамковою угодою.

Література

1. Макаруха З. Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації та економічної інтеграції / З. Макаруха // Право України. – 2013. – № 6. – С. 51-56.
2. Федорчук Д. Угода про Асоціацію з ЄС: очікуємо масштабних змін у праві / Д. Федорчук // Юридична газета. – 2014. – № 7-8 (401-402). – С. 27.
3. Тимчишин І. Реформи – шлях у Європу / І. Тимчишин, Т. Качка, В. Кисіль // Юридична газета. – 2014. – № 40-41 (434-435). – С. 55.